

POZIOM POCZUCIA OSAMOTNIENIA STUDENTÓW KIERUNKÓW MEDYCZNYCH I MATEMATYCZNYCH

Człowiek i Zdrowie Nr I (IV) 2010, 108-118

Jowita Śladewska

Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej

Streszczenie: W przedstawionym artykule zostały ukazane wyniki badań nad poziomem poczucia osamotnienia studentów, która stanowi szansę i możliwość rozwoju człowieka, ale także może stać się jego zagrożeniem.

Badania zostały przeprowadzone wśród 80 studentów kierunków matematycznych oraz medycznych. Poziom poczucia osamotnienia został zbadany za pomocą Skali Poczucia Osamotnienia UCLA D. Russella, L. Peplaua, C. Cutrona, oceniającej takie aspekty poczucia osamotnienia jak: osobiste i intymne związki, więzi z innymi ludźmi i przynależność do grupy społecznej

Analiza przeprowadzonych korelacji wykazała, że studenci nie czują się samotni, znają osoby, do których mogą zwrócić się w potrzebie, nie muszą liczyć sami na siebie i mogą podzielić się z problemami z bliską im osobą. Badani są bardzo otwarci na inne osoby i szybko zawierają znajomości, czują się dobrze związane z osobami z najbliższego otoczenia, poza nielicznymi wyjątkami. Mają świadomość możliwości odrzucenia w grupie, wyizolowania, oraz powierzchnowości reakcji z otoczeniem.

Badania są zaczątkiem podjęcia dalszych działań, których celem będzie ukazanie osobom samotnym strategii zachowań zwiększających satysfakcję ze społecznych relacji.

Słowa kluczowe: osamotnienie, samotność, Skala Poczucia Osamotnienia UCLA

Wstęp

Wśród zjawisk charakterystycznych i towarzyszących człowiekowi od najdawniejszych czasów była samotność, a „człowiek samotny” istnieje w każdym z nas - gdyż samotność jest cechą społecznego sposobu istnienia człowieka. Samotność człowieka stanowi szansę i możliwość rozwoju, ale także może stać się jego zagrożeniem. Powszechne i trapiące człowieka problemy związane z nią towarzyszą człowiekowi w każdym okresie jego życia.

Badacz poczucia osamotnienia V. Abisetti podkreśla trudność w zrozumieniu tego stanu. Według autora „samotność to głębokie, trudne do zrozumienia doznanie, które czyni nas samotnymi wśród innych, sprawia, że jesteśmy dla innych i dla siebie obcy” (V. Abisetti, 1999, s. 92). Nieco inne podejście do tego stanu przedstawia Cz. Tarnogórski (1988) określający że samotność można rozumieć jako przykry stan psychiczny, odczuwanie braku bliskości innych, ważnych dla nas osób, opuszczenia przez ludzi oraz izolacji społecznej. Jest czymś spowodowanym czynnikami wewnętrznymi, wyobcowaniem z samym sobą, ze swoim psychicznym światem. Bywa sytuacją wybieraną świadomie i formą nierzadko pożądaną. Często służy rozwojowi człowieka i wzrostowi jego potencjału twórczego. T. Lake określa, że „samotni to ci, którzy potrzebują innych by się z nimi komunikować i tworzyć związki – od znajomości i przyjaźni po głębokie uczucia i trwałą miłość. Związek z kimś pomaga ocenić nie tylko naszą własną wartość – pomaga także odnieść się do spraw zewnętrznych, na które nie mamy wpływu, oraz do uczuć. Samotność wynika z niemożności oceny tych wartości, ponieważ nie mamy z kim o tym porozmawiać.” Autor ponadto podkreśla, że jedną z przyczyn samotności jest osobowość wyrażająca się w „braku pewności siebie”, „obawie przed nieznanymi”. Kalectwo fizyczne może izolować społecznie, gdyż ślepi i głusi, tak jak i posługujący się wózkiem inwalidzkim, nie mogą się łatwo poruszać, co stanowi dodatkowe utrudnienie w komunikowaniu się. Ich problem polega na tym, aby inni traktowali ich jak normalnych ludzi, a nie protekcjonalnie lub lekceważąco. Osobie upośledzonej łatwo stać się przewrażliwioną i defensywną, zbudować skorupę pod którą można się schować, unikać towarzystwa i stracić pewność siebie. „Upośledzenie społeczne” wynika z nieatrakcyjnego wyglądu lub ubioru. Jeżeli nie wyglądasz na kogoś kto się ceni, nie będziesz ceniony przez ludzi, których spotykasz. Odnosi się to do popularnego mitu głoszącego, że ludzie samotni to ci, którzy nie są atrakcyjni i nie czynią żadnych wysiłków aby sobie pomóc. Są nudni, nic nie znaczą i tak naprawdę cierpią z powodu pewnego upośledzenia osobowości, co jest nie prawdą (T. Lake, 1993, s. 7-10)

Chociaż samotność jest bliska każdemu, mało się o niej mówi, jest tematem tabu rozmów, natomiast ludzie samotni są wszędzie. Z wielu badań wynika, że przed samotnością nie chronią nas ani płeć, ani rasa, ani stan socjoekonomiczny, przynależność do grup religijnych, czy stan cywilny. Dotknięte nią bywają dzieci, nastolatki, młode kobiety i mężczyźni, ludzie w średnim wieku i starsi, niepełnosprawni, bezdomni.

Ludzie boją się osamotnienia i samotności, którą z nim identyfikują. Boją się jej zwłaszcza ludzie współcześni, wychowani w cywilizacji technicznej, która ich świat zewnętrzny zabija hasłem motoryzacji, nieprzerwanymi programami telewizji, szumem stadionów, masowych rozrywek, organizowanej turystyki – byle nie pozwolić zostać człowiekowi samemu i chociaż na chwilę z sobą samym. Dlatego ten lęk przed zostaniem z sobą samym, chociaż przez chwilę bez rytmu muzyki, bez echa jakiegokolwiek wrzawy jest charakterystyczną cechą współczesności. Cisza i milczenie natychmiast wywołują poczucie pustki, nudy, niepokoju (J. Szczepański, Warszawa 1984)

Bardzo ważne są społeczne warunki, które powodują pogłębianie się poczucia osamotnienia którymi są rozwój techniki, który prowadzi do sytuacji w których ludziom brakuje czasu na podtrzymywanie głębokich więzi. Nowoczesne technologie stawiają wymóg wysokiej specjalizacji i komunikowania się. W ostateczności relacje stają się płytkie, spada zdolność porozumiewania się, dominuje samotność. Ludzie czują się mało istotni, niepotrzebni. Rozwój komunikacji pozwala na łatwe i szybkie przemieszczanie się po kraju i świecie. Bezrobocie powoduje konieczność szukania lepszego życia w nowym miejscu czego skutkiem jest rozpowszechnienie się zjawiska migracji. Stan ten rozrywa przyjaźnie, rozdziela rodziny, niszczy więzi sąsiedzkie, powoduje unikanie głębszych przyjaźni w obawie przed bólem oraz możliwością rozstania. W związku z przeniesieniem się dużej liczby ludności do miast, ujawniła się skłonność do izolowania się. Przejawiamy obawę przed nieznanymi, która prowadzi do podejrzliwości i wycofywania się. Poczucie niewygodności prowadzi do poszukiwania ciszy i spokoju. Tysiące ludzi mieszkają obok siebie, a jednakowo wielu z nich żyje w izolacji i osamotnieniu. Mimo wielu istotnych dla ludzi korzyści, współczesne zmieniające się społeczeństwo jest odhumanizowane, rozrywa więzi międzyludzkie, niszczy tradycyjne źródła poczucia bezpieczeństwa i potęguje warunki sprzyjające osamotnieniu i wyizolowaniu.

Cel

Podejmowane przez autorkę badania zmierzają do określenia poziomu poczucia osamotnienia studentów. W artykule podjęto próbę odpowiedzi na problemy badawcze:

Jak badani studenci oceniają takie aspekty poczucia osamotnienia:

- osobiste i intymne związki,
- więzi z innymi ludźmi,
- przynależność do grupy społecznej.

Czy zmienne takie jak: płeć, kierunek kształcenia we wszystkich wskazanych aspektach warunkują poczucie osamotnienia?

Materiał i metody badań

W badaniach zastosowano metodę sondażu diagnostycznego z wykorzystaniem Skali Poczucia Osamotnienia UCLA D. Rusella, L. Peplaua, C. Cutrona. Skala UCLA jest dogodnym i szeroko stosowanym narzędziem badania poczucia osamotnienia u dorosłych i starszej młodzieży. Składa się z 20 stwierdzeń, punktów (itemów) zgrupowanych w trzy podskale, ujmujące odmienne wymiary poczucia osamotnienia.

Podskala pierwsza (Intimate others) oznacza poczucie braku bliskich związków, a zarazem osobistych i intymnych kontaktów z innymi ludźmi (nr punktów: 2, 3, 7, 8, 11, 12, 13, 14, 17, 18).

Podskala druga (Social others) oznacza subiektywne poczucie zerwania społecznych więzi z ludźmi (nr punktów: 10, 16, 19, 20).

Podskala trzecia (Belonging and affiliation) opisuje poczucie przynależności do grupy społecznej (nr punktów: 1, 4, 5, 6, 9, 15).

Badania zostały przeprowadzone wśród studentów Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej. W celu uzyskania odpowiedzi na postawione pytania i zweryfikowanie wysuniętych hipotez zbadano 4 grupy (80) studentów: dwóch kierunków medycznych – pielęgniarstwo i ratownictwo medyczne i dwóch matematycznych – informatyka i zarządzanie. Wśród badanych znalazło się 37 kobiet i 43 mężczyzn w różnym przedziale wiekowym. Wśród ogółu badanych osób 53,75% stanowili mężczyźni, zaś pozostałe 46,25% kobiety. Najmniejszą liczbę kobiet odnotowano na kierunku informatyka,

co stanowi 40% badanych. Grupę badanych studentów różnicuje, oprócz płci, miejsce zamieszkania. Większość stanowiły osoby mieszkające w małym miasteczku (45%), 28,75% to osoby pochodzące ze wsi, a 26,25% to mieszkańcy miasta wojewódzkiego.

Wyniki

Wyniki przeprowadzonych badań w grupie studentów poszczególnych podskal przedstawiają się następująco.

Wśród wszystkich badanych studentów (80 osób – 38 kobiet, 42 mężczyzn) wynik podskali 1 uzyskał przeciętnie 1,90 na 4 punkty (maksymalnie) w skali. Czynniki pierwszy skupia 10 stwierdzeń określających zakres, siłę i społeczno – emocjonalny dystans z grupą, odzwierciedlający stopień poczucia samotności. Czynniki ten odnosi się do poczucia bliskiego, osobistego (intymnego) kontaktu z ludźmi, osobami bliskimi i uzyskał średni, przeciętny wynik. Badani studenci mają osoby do których mogą się zwrócić, podzielić się swoimi poglądami i zainteresowaniami. Badane osoby czują się dobrze związani z osobami z najbliższego otoczenia, poza nielicznymi wyjątkami, mają świadomość możliwości odrzucenia w grupie, wyizolowania, oraz powierzchowność reakcji z otoczeniem.

Stwierdzenia wchodzące w skład czynnika drugiego odzwierciedlają poziom poczucia samotności badany przez społeczny kontakt z osobami z najbliższego otoczenia, grupą jako całością, rówieśnikami. Wynik podskali drugiej, który im jest wyższy tym korzystniejszy dla badania poczucia osamotnienia. Średnia wartość liczbową 3,53 na 4 punkty (maksymalnie) w skali świadczy o wysokim powiązaniu społecznym. Badane osoby mają osoby „z którymi czują się blisko”, „które ich rozumieją”, „z którymi mogą porozmawiać wtedy gdy tego potrzebują”, „do których mogą się zwrócić w potrzebie”.

Czynnik trzeci zawiera dwa stwierdzenia o treści negatywnej (dla równowagi). Został on wyodrębniony z całości 6 punktów w skali opisuje poziom zespolenia i przynależności do grupy. Wśród grupy badanych studentów ta przynależność do grupy jest bardzo wysoka, wynosi 2,69 (na 3 punkty maksymalnie w skali) (Tabela 1).

Tab. 1. Wyniki poszczególnych podskal dla grupy badanych studentów określające poczucie osamotnienia

Poziom poczucia osamotnienia badanej grupy studentów	N	wyniki $\bar{X}$
Podskala 1 Poczucie braku bliskich związków, osobistych i intymnych kontaktów z innymi ludźmi	80	1,91
Podskala 2 Subiektywne poczucie zerwania społecznych więzi z ludźmi	80	3,53
Podskala 3 Poczucie przynależności do grupy społecznej	80	2,70

Sprawdzono czy specjalność ma wpływ na poziom bliskich związków. Analiza wyników $F(3, 76) = 0,39$; $p > 0,05$ wykazała, że osoby badane z różnych kierunków studiów nie różnią się pod względem braku bliskich związków. W tabeli 2 przedstawiono statystyki opisowe z przeprowadzonej analizy.

Kolejnym krokiem było przeprowadzenie analizy wariancji, w której sprawdzano czy specjalność ma wpływ na poziom subiektywnego poczucia zerwania więzi społecznych. Okazało się, że studenci z różnych specjalności różnią się między sobą pod względem poziomu subiektywnego poczucia zerwania więzi społecznych $F(3, 76) = 3,38$; $p < 0,05$. W celu dokładniejszej analizy przeprowadzono porównania wielokrotne (z poprawką Gamesa - Howella), które wykazały, że studenci informatyki mają wyższy poziom subiektywnego poczucia zerwania więzi społecznych niż studenci zarządzania: $p < 0,05$. Tabela 3 przedstawia statystyki opisowe z przeprowadzonej analizy.

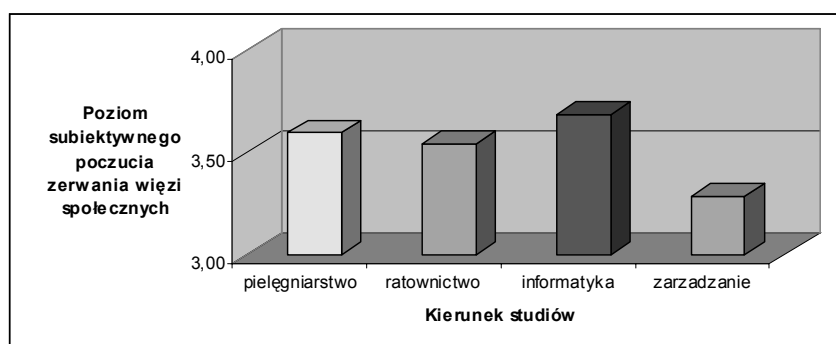
Tab. 2. Statystyki opisowe dotyczące poczucia osamotnienia poszczególnych kierunków studiów dla poziomu bliskich związków

Specjalność	Min.	Max.	$\bar{X}$	Odchylenie standardowe
Pielęgniarstwo	1,4	3,6	2,00	0,51
Ratownictwo	1,3	3,1	1,90	0,51
Informatyka	1,3	2,5	1,87	0,32
Zarządzanie	1,3	2,7	1,89	0,33

Tab. 3. Statystyki opisowe dotyczące poczucia osamotnienia poszczególnych kierunków studiów dla poziomu subiektywnego poczucia zerwania więzi społecznych

Specjalność	Min.	Max.	$\bar{X}$	Odchylenie standardowe
Pielęgniarstwo	2,75	4	3,60	0,39
Ratownictwo	2,5	4	3,54	0,41
Informatyka	3,25	4	3,69	0,27
Zarządzanie	2,25	4	3,29	0,55

Omówioną zależność przedstawia Rycina 1.

Ryc. 1. Statystyki opisowe dotyczące poczucia osamotnienia poszczególnych kierunków studiów dla poziomu subiektywnego poczucia zerwania więzi społecznych

Następnie sprawdzano czy specjalność ma wpływ na poziom poczucia przynależności do grupy społecznej. Analiza wyników wykazała, że osoby badane z różnych kierunków studiów nie różnią się pod względem poziomu poczucia przynależności do grupy społecznej: $F(3, 76) = 1,91$; $p > 0,05$. W tabeli 4 przedstawiono statystyki opisowe z przeprowadzonej analizy.

Tab. 4. Statystyki opisowe dotyczące poczucia osamotnienia poszczególnych kierunków studiów dla poziomu poczucia przynależności do grupy społecznej

Specjalność	Min.	Max.	$\bar{X}$	Odchylenie standardowe
Pielęgniarstwo	1,83	3,33	2,68	0,38
Ratownictwo	2,16	3,66	2,75	0,41
Informatyka	2,16	4,66	2,84	0,54
Zarządzanie	1,83	3	2,54	0,29

Studenci pielęgniarstwa wykazali przeciętne poczucie osamotnienia wobec czynnika 1 (1,98) na 4 punkty w skali. Odmienne przedstawia się czynnik 2, który uzyskał wyższą liczbę punktów 3,61 na taką samą możliwą liczbę punktów czyli 4, oznaczając niskie poczucie osamotnienia, zrozumienie i bliskość pośród otaczających ludzi, możliwość zwrócenia się o pomoc i jej udzielenie. Trzecia podskala i jej wynik 2,67 świadczy o wysokiej przynależności, dopasowania do grupy społecznej.

Pomiędzy kobietami a mężczyznami studiującymi pielęgniarstwo porównano wyniki dla poszczególnych skal osamotnienia. W tabeli 5 przedstawiono statystyki opisowe z przeprowadzonych analiz.

Tab. 5. Statystyki opisowe dla poszczególnych skal osamotnienia w podziale na kobiety i mężczyzn studiujących pielęgniarstwo.

Skala osamotnienia	Płeć	N	$\bar{X}$	Odchylenie standardowe
Bliskie związki	Kobiety	11	2,16	0,58
	Mężczyźni	9	1,80	0,34
Zerwanie więzi społecznych	Kobiety	11	3,57	0,42
	Mężczyźni	9	3,64	0,38
Przynależność do grupy	Kobiety	11	2,68	0,39
	Mężczyźni	9	2,68	0,39

Analizy nie wykazały istotnych statystycznie różnic pomiędzy kobietami a mężczyznami studiującymi pielęgniarstwo pod względem poszczególnych skal osamotnienia, tj:

- brak bliskich związków: $t(18) = 1,66$; $p > 0,05$
- poczucie subiektywnego zerwania więzi społecznych: $t(18) = 0,39$; $p > 0,05$
- przynależność do grup społecznych: $t(18) = 0,02$; $p > 0,05$

Można zatem powiedzieć, że płeć nie ma wpływu na poczucie osamotnienia studentów pielęgniarstwa.

Studenci kierunku – ratownictwo medyczne, podobnie jak i ich koledzy z pielęgniarstwa wykazują przeciętny poziom poczucia osamotnienia dla podskali 1 (1,87). W tej grupie badanych istnieją nieliczne osoby nie posiadające bliskich związków, a zarazem osobistych i intymnych kontaktów z innymi ludźmi, jednak większość respondentów tej grupy nie ma żadnych problemów z nawiązywaniem bliskich kontaktów z innymi ludźmi o czym świadczą podskale 2 (3,55 – na 4 punkty możliwe do zdobycia) i 3 (2,76 – na 3 punkty możliwe do zdobycia).

W celu sprawdzenia różnic między kobietami, a mężczyznami studiującymi ratownictwo porównano wyniki dla poszczególnych skal osamotnienia. W tabeli 6 przedstawiono statystyki opisowe z przeprowadzonych analiz.

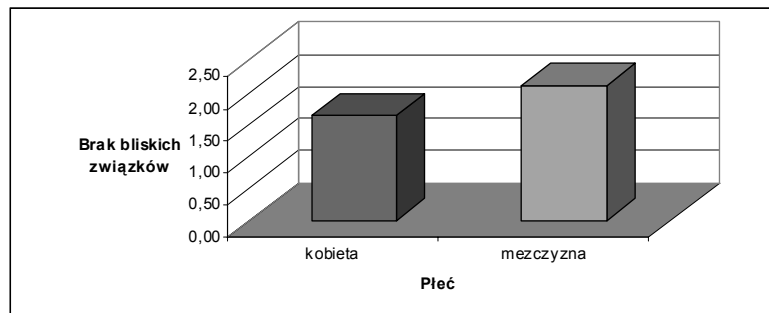
Tab. 6. Statystyki opisowe dla poszczególnych skal osamotnienia w podziale na kobiety i mężczyzn studiujących ratownictwo

Skala osamotnienia	Płeć	N	$\bar{X}$	Odchylenie standardowe
Bliskie związki	Kobiety	9	1,63	0,28
	Mężczyźni	11	2,11	0,56
Zerwanie więzi społecznych	Kobiety	9	3,68	0,28
	Mężczyźni	11	3,43	0,48
Przynależność do grupy	Kobiety	9	2,80	0,30
	Mężczyźni	11	2,71	0,50

Analizy wykazały istotne statystycznie różnice pomiędzy kobietami a mężczyznami studiującymi pielęgniarstwo pod względem braku bliskich związków: $t(18) = 2,31$; $p > 0,05$. Oznacza to, że mężczyźni studiujący ratownictwo mają większy brak bliskich związków niż kobiety studiujące ten kierunek. Dla pozostałych skal nie odnotowano istotnych statystycznie różnic:

- poczucie subiektywnego zerwania więzi społecznych: $t(18) = 1,42$; $p > 0,05$
- przynależność do grup społecznych: $t(18) = 0,49$; $p > 0,05$.

Omówioną zależność przedstawia rycina 2 ukazujący średni poziom braku bliskich związków w podziale na kobiety i mężczyźni studiujące ratownictwo.

Ryc. 2. Średni poziom braku bliskich związków w podziale na kobiety i mężczyźni studiujące ratownictwo.

Średnia wartość liczbową podskali 1 (1,87 na 4 punkty maksymalnie) w badanej grupie studentów informatyki odzwierciedla średni stopień poczucia samotności. Równowagę w tym zakresie dostarcza wynik podskali 2, który im jest wyższy tym korzystniejszy dla całości i wynosi 3,70 na 4 punkty maksymalnie do zdobycia i oznacza bardzo bliski związek z osobami z otoczenia i grupą. Podobnie wyniki podskali 3 w wysokim stopniu świadczą o przynależności do grupy społecznej (2,81).

Porównano wyniki dla poszczególnych skal osamotnienia pomiędzy kobietami a mężczyznami studiującymi informatykę. W tabeli przedstawiono statystyki opisowe z przeprowadzonych analiz.

Tab. 7. Statystyki opisowe dla poszczególnych skal osamotnienia w podziale na kobiety i mężczyzn studiujących informatykę

Skala osamotnienia	Płeć	N	$\bar{X}$	Odchylenie standardowe
Bliskie związki	Kobiety	8	1,89	0,31
	Mężczyźni	12	1,85	0,35
Zerwanie więzi społecznych	Kobiety	8	3,75	0,27
	Mężczyźni	12	3,65	0,27
Przynależność do grupy	Kobiety	8	2,62	0,17
	Mężczyźni	12	3,00	0,64

Analizy nie wykazały istotnych statystycznie różnic pomiędzy kobietami, a mężczyznami studiującymi informatykę pod względem poszczególnych skal osamotnienia, tj:

- brak bliskich związków: $t(18) = 0,25$; $p > 0,05$
- poczucie subiektywnego zerwania więzi społecznych: $t(18) = 0,85$; $p > 0,05$
- przynależność do grup społecznych: $t(18) = 1,63$; $p > 0,05$

Można zatem powiedzieć, że płeć nie ma wpływu na poczucie osamotnienia studentów informatyki.

Studenci zarządzania podobnie jak ich koledzy z innych kierunków studiów wykazują przeciętny poziom poczucia osamotnienia o czym świadczą wyniki podskali 1 (1,90) na 4 punkty maksymalnie do zdobycia. Wyniki podskali 2 (3,27) dobrze świadczą o wysokim powiązaniu społecznym, podobnie jak wyniki treściowe i liczbowe podskali 3 (2,54) określające wysoką przynależność do grupy społecznej.

Statystyki opisowe z przeprowadzonych analiz i wyniki dla poszczególnych skal osamotnienia pomiędzy kobietami, a mężczyznami studiującymi zarządzanie porównano i przedstawiono w tabeli 8.

Tab. 8. Statystyki opisowe dla poszczególnych skal osamotnienia w podziale na kobiety i mężczyzn studiujących zarządzanie

Skala osamotnienia	Płeć	Liczebność	Średnia	Odchylenie standardowe
Bliskie związki	Kobiety	9	2,00	0,33
	Mężczyźni	11	1,80	0,31
Zerwanie więzi społecznych	Kobiety	9	3,14	0,49
	Mężczyźni	11	3,41	0,59
Przynależność do grupy	Kobiety	9	2,52	0,14
	Mężczyźni	11	2,56	0,38

Przeprowadzone analizy nie wykazały istotnych statystycznie różnic pomiędzy kobietami a mężczyznami studiującymi zarządzanie pod względem poszczególnych skal osamotnienia, tj:

- brak bliskich związków: $t(18) = 1,38$; $p > 0,05$
- poczucie subiektywnego zerwania więzi społecznych: $t(18) = 1,09$; $p > 0,05$
- przynależność do grup społecznych: $t(18) = 0,33$; $p > 0,05$

Wyniki badań wykazały, że płeć nie ma wpływu na poczucie osamotnienia studentów zarządzania.

Następnie porównano wyniki poszczególnych skal osamotnienia pomiędzy kobietami a mężczyznami wszystkich badanych osób. W tabeli 9 przedstawiono statystyki opisowe z przeprowadzonych analiz.

Tab. 9. Statystyki opisowe dla poszczególnych skal osamotnienia w podziale na kobiety i mężczyzn.

Skala osamotnienia	Płeć	Liczebność	Średnia	Odchylenie standardowe
Bliskie związki	Kobiety	37	1,94	0,44
	Mężczyźni	43	1,89	0,41
Zerwanie więzi społecznych	Kobiety	37	3,53	0,43
	Mężczyźni	43	3,53	0,44
Przynależność do grupy	Kobiety	37	2,66	0,29
	Mężczyźni	37	1,94	0,44

Analizy nie wykazały istotnych statystycznie różnic pomiędzy kobietami a mężczyznami pod względem poszczególnych skal osamotnienia, tj:

- brak bliskich związków: $t(78) = 0,44$; $p > 0,05$
- poczucie subiektywnego zerwania więzi społecznych: $t(78) = 0,03$; $p > 0,05$
- przynależność do grup społecznych: $t(78) = 0,96$; $p > 0,05$

Można zatem powiedzieć, że płeć nie ma wpływu na poczucie osamotnienia badanych osób.

Biorąc pod uwagę podskale 1 przeprowadzono porównania jedynie u kobiet studiujących różne kierunki studiów pod względem poziomu braku związków. Badania wykazały, że kierunek studiów nie ma wpływu na poziom braku bliskich związków badanych kobiet: $F(3, 33) = 2,88$; $p > 0,05$. Tabela 11.

Tab. 11. Statystyki opisowe dotyczące poczucia osamotnienia kobiet poszczególnych kierunków studiów dla poziomu braku bliskich związków

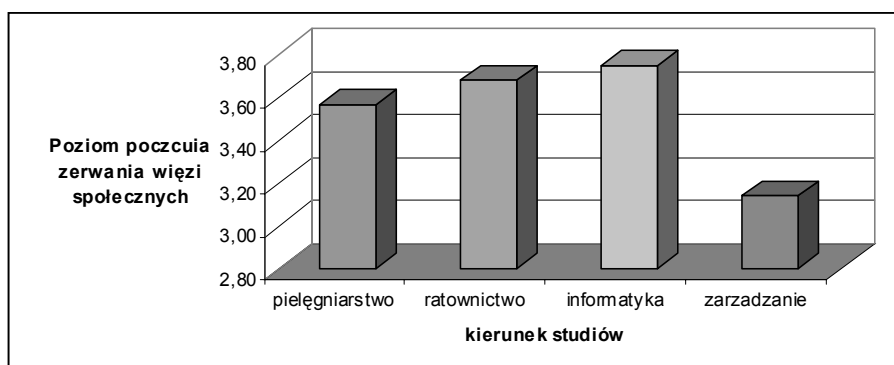
Specjalność	Min.	Max.	$\bar{X}$	Odchylenie standardowe
Pielęgniarstwo	1,5	3,6	2,16	0,58
Ratownictwo	1,3	2,2	1,63	0,28
Informatyka	1,4	2,5	1,89	0,31
Zarządzanie	1,7	2,7	2,00	0,33

Kolejnym etapem było przeprowadzenia porównania wyników poziomu poczucia zerwania więzi społecznych jedynie u kobiet studiujących różne kierunki studiów. Okazało się, że kobiety badane różnią się między sobą pod względem poziomu poczucia zerwania więzi społecznych: $F(3,33) = 4,57$; $p < 0,01$. W celu dokładniejszej analizy przeprowadzono porównania wielokrotne (z poprawką Bonferroniego), które wykazały, że kobiety studiujące zarządzanie mają niższy poziom poczucia zerwania więzi społecznych niż kobiety studiujące ratownictwo: $p < 0,05$ oraz informatykę: $p < 0,05$. Tabela 12.

Tab. 12. Statystyki opisowe dotyczące poczucia osamotnienia kobiet poszczególnych kierunków studiów dla poziomu poczucia zerwania więzi społecznych

Specjalność	Min.	Max.	$\bar{X}$	Odchylenie standardowe
Pielęgniarstwo	3	4	3,57	0,42
Ratownictwo	3,25	4	3,68	0,28
Informatyka	3,25	4	3,75	0,27
Zarządzanie	2,25	3,75	3,14	0,49

Omówione zależności – średni poziom poczucia zerwania więzi społecznych w kobiet studiujących różne kierunki studiów przedstawia rycina 3

Ryc. 3. Średni poziom poczucia zerwania więzi społecznych w kobiet studiujących różne kierunki studiów

Następnie przeprowadzono porównania wyników poziomu przynależności do grupy społecznej u kobiet studiujących różne kierunki studiów. Okazało się, że kierunek studiów nie ma wpływu na poziom przynależności do grupy społecznej studiujących kobiet: $F(3, 33) = 1,66$; $p > 0,05$. Tabela 13.

Tab. 13. Statystyki opisowe dotyczące poczucia osamotnienia kobiet poszczególnych kierunków studiów dla poziomu przynależności do grupy społecznej

Specjalność	Min.	Max.	$\bar{X}$	Odchylenie standardowe
Pielęgniarstwo	1,83	3,16	2,68	0,39
Ratownictwo	2,5	3,33	2,80	0,30
Informatyka	2,33	2,83	2,62	0,17
Zarządzanie	2,33	2,66	2,52	0,14

Przeprowadzono porównania wyników poziomu braku związków u mężczyzn studiujących różne kierunki studiów. Wyniki badań wykazały, że kierunek studiów nie ma wpływu na poziom braku bliskich związków badanych mężczyzn: $F(3, 39) = 1,45$; $p > 0,05$. Tabela 14.

Tab. 14. Statystyki opisowe dotyczące poczucia osamotnienia mężczyzn poszczególnych kierunków studiów dla poziomu braku bliskich związków

Specjalność	Min.	Max.	$\bar{X}$	Odchylenie standardowe
Pielęgniarstwo	1,4	2,4	1,80	0,34
Ratownictwo	1,4	3,1	2,11	0,56
Informatyka	1,3	2,3	1,85	0,35
Zarządzanie	1,3	2,3	1,80	0,31

Przeprowadzono porównania „poziomu poczucia zerwania więzi społecznych” u mężczyzn studiujących różne kierunki studiów. Okazało się, że kierunek studiów nie ma wpływu na poziom poczucia zerwania więzi społecznych badanych mężczyzn: $F(3, 39) = 0,92$; $p > 0,05$. Tabela 15.

Tab. 15. Statystyki opisowe dotyczące poczucia osamotnienia mężczyzn poszczególnych kierunków studiów dla poziomu poczucia zerwania więzi społecznych

Specjalność	Min.	Max.	$\bar{X}$	Odchylenie standardowe
Pielęgniarstwo	2,75	4	3,64	0,38
Ratownictwo	2,5	4	3,43	0,48
Informatyka	3,25	4	3,65	0,27
Zarządzanie	2,5	4	3,41	0,59

Aby określić zależność „poziomu przynależności do grupy społecznej” od kierunku studiów przeprowadzono porównania jedynie u mężczyzn. Analiza nie wykazała istotnych statystycznie różnic: $F(3, 39) = 1,59$; $p > 0,05$. Oznacza to, że kierunek studiów nie ma wpływu na poziom przynależności do grupy społecznej studiujących mężczyzn. Tabela 16.

Tab. 16. Statystyki opisowe dotyczące poczucia osamotnienia mężczyzn poszczególnych kierunków studiów dla poziomu przynależności do grupy społecznej

Specjalność	Min.	Max.	$\bar{X}$	Odchylenie standardowe
Pielęgniarstwo	2,16	3,33	2,68	0,39
Ratownictwo	2,16	3,66	2,71	0,50
Informatyka	2,16	4,66	3,00	0,64
Zarządzanie	1,83	3	2,56	0,38

W celu szerszego opisu oraz interpretacji danych sięgnięto do treści poszczególnych punktów skali.

Wskazuje ona, że badane kobiety (2,87) i mężczyźni (3,42) uważają, że „pasuję do ludzi, którzy mnie otaczają” (na 4 punkty maksymalnie w skali).

W stwierdzeniu „brak mi towarzystwa”, badane kobiety i mężczyźni wykazali przeciętny poziom poczucia osamotnienia z tym związany. Odpowiednio 1,58 i 1,90 (na maksymalnie 4 punkty).

Nie wszyscy badani mają „osobę do której mogłyby się zwrócić: kobiety - 1,42, mężczyźni - 1,64.

Twierdzenie zawarte w kwestionariuszu „czuję się samotny” wykazało przeciętny poziom poczucia osamotnienia. (kobiety - 1,40, mężczyźni - 1,55).

Badania wykazały że wielu studentów nie ma osoby która zna ich bardzo dobrze, o czym świadczą przeciętne wyniki badanych kobiet (2,46) i mężczyzn (2,20).

Badania sugerują stwierdzenie, że studenci są bardzo otwarci na inne osoby i szybko zawierają znajomości: „mogę znaleźć towarzystwo kiedy tylko tego chcę”. Odpowiednio kobiety - 3,18, mężczyźni - 3,12.

Stwierdzenie „ludzie są wokół mnie, ale nie ze mną” i jej wyniki: kobiety i mężczyźni po równo (1,99) wskazuje na to że stosunki z osobami są powierzchowne, a poczucie bliskiego kontaktu z otoczeniem jest ambiwalentne.

Najbardziej optymistycznie przedstawiają się wyniki następującego stwierdzenia „są ludzie do których mogę zwrócić się w potrzebie”: kobiety - 3,68, mężczyźni - 3,73 mówiące, że osoby te nie muszą liczyć same na siebie i mogą podzielić się z problemami z bliską im osobą.

Wnioski i dyskusja

Grupa badanych studentów będących w okresie wczesnej dorosłości celowoostała zbadana ponieważ to właśnie w tym okresie ich życia człowiek szuka odpowiedzi na pytania: kim jestem? Dokąd zmierzam? Jakie miejsce zajmuję w środowisku społecznym w którym funkcjonuję? Jakie są moje kompetencje? Pytania te rodzą postanowienia, plany działania na rzecz kreacji nowych postaw i zachowań. Samotność sprzyja samookreśleniu się, refleksji nad sobą i swoim życiem. W okresie wczesnej dorosłości najbardziej rozwinięte są uczucia przyjaźni, miłości, krytyczne spojrzenia na ludzi i samego siebie co często implikuje niezadowolenie z siebie. Żyjemy w społeczeństwie produkującym samotność, gdzie szybkie zmiany i nowoczesna technologia zniechęcają do nawiązywania bliskich więzi i wywołują osamotnienie.

Wyniki przeprowadzonych badań ukazują, że studenci nie czują się samotni, znają osoby do których mogą zwrócić się w potrzebie, nie muszą liczyć same na siebie i mogą podzielić się z problemami z bliską im osobą. Badani studenci są bardzo otwarci na inne osoby i szybko zawierają znajomości. Podskala 1 określająca „poczucie bliskiego, osobistego (intymnego) kontaktu z ludźmi, osobami bliskimi” i uzyskała średni, przeciętny wynik. Oznaczający, że badani studenci mają osoby z którymi mogą podzielić się swoimi poglądami i zainteresowaniami. Badane osoby czują się dobrze związane z osobami z najbliższego otocze-

nia, poza nielicznymi wyjątkami, mają świadomość możliwości odrzucenia w grupie, wyizolowania, oraz powierzchowności reakcji z otoczeniem.

Przeprowadzone badania są zaczątkiem podjęcia dalszych działań, których celem będzie ukazanie osobom samotnym strategii zachowań zwiększających satysfakcję ze społecznych relacji.

Literatura:

1. Abisetti V.(1999), *Dobrodziejstwo samotności. Tysiąc powodów aby dobrze się czuć z sobą samym*. W: Radomska M. (red.), Kielce, s.92.
2. Tarnogórski Cz. (1988), *Wobec samotności i osamotnienia*, W: Szyszkowska M. (red.), *Samotność i osamotnienie*. Warszawa, s. 29.
3. Szczepański J. (1984), *Sprawy ludzkie*, Warszawa, s. 30.

THE LEVEL OF THE SENSE OF LONELINESS AMONG UNIVERSITY STUDENTS OF MEDICAL AND MATHEMATICAL MAJORS

Człowiek i Zdrowie Nr I (IV) 2010, 119-129

Jowita Śladewska

Pope John Paul II University in Biała Podlaska

Abstract: In presented article are shown results of the research on students' level of loneliness which is the chance and the possibility of human development, but also it can become a threat.

The research was conducted among 80 students of mathematics and medicine. The level of loneliness was examined by the UCLA loneliness scale D Russella, LPeplaua, C. Cutrona evaluating aspects feelings of loneliness such as: a personal and intimate relationships, relationships with other people and belonging to a social group.

The analysis of correlation showed that the students do not feel lonely, they know the person to whom they may turn in times of need, they do not have to rely on themselves and they can share problems with someone close to them. Respondents are very open to others and quickly form relationships they feel well connected with people in the immediate area, with few exceptions. They are aware of the possibility of rejection in the group, isolation and the superficiality of the reaction with the environment.

Studies are beginning to take further actions which aim will be to show to lonely people the strategies of behavior increasing the satisfaction with social relationships.

Key words: loneliness, solitude, UCLA Loneliness Scale

Introduction

Loneliness has been present among the most characteristic phenomena accompanying a man since the earliest times. A "lonely man" exists in every each of us, as loneliness is a particular feature associated with the social way of man's existence. Man's loneliness affords the chance and possibility of its development, however, it may also appear hazardous. Problems associated with loneliness are universal and afflictive, and present at every stage of man's life.

V. Abisetti, a researcher studying the sense of loneliness, emphasizes the difficulty in understanding this condition. According to this author "loneliness is a deep, hard to understand experience, which makes us lonely among others, alien to others and to ourselves" (V. Abisetti, 1999, p. 92). A quite different approach to this condition presents Czesław Tarnogórski (1988), claiming that loneliness can be understood as an unpleasant psychological condition, feeling the absence of other people important to us, the abandonment and social isolation. It is something caused by internal factors, such as the alienation from oneself and from one's psychological world. Loneliness tends to be a consciously chosen and often desired state. It is very often beneficial to man's development and his creative potential. T. Lake indicates that "lonely people are those who need others to communicate and establish relationships with – from an acquaintance and friendship to a deep affection and lasting love. Being in a relationship helps to evaluate not only our own value, but also to cope with external matters, which we are unable to influence, as well as with our emotions. Loneliness results from the inability to evaluate these values because we have nobody to discuss this issue with". In addition, the author emphasizes that one of the reasons of loneliness is a personality expressing itself in "a low self-confidence" and "fear of strangers". Physical handicap can isolate socially, since the blind and the deaf as well as disabled on wheel-chairs cannot move easily, which poses an additional hindrance to communication. The essence of their problem is the desire to be treated as ordinary people instead of being patronized or neglected. It is very easy for a handicapped person to become oversensitive and defensive, to withdraw into one's shell, avoid company and lose self-confidence. In turn, the "social handicap" is the result of an unattractive appearance or clothing. If you do not look like someone who appreciates himself, you will not be appreciated by the people you meet. This refers to a popular myth saying that lonely people are those who are unattractive and do nothing to help themselves. They are boring, mean nothing and suffer from some kind of a personality handicap, which - as a matter of fact - is not true (T. Lake, 1993, pp. 7-10).

Although loneliness is familiar to every each of us, it is not widely discussed, it is a taboo. Nevertheless, lonely people can be found everywhere. Results of ample researches show that neither sex, race, socio-economic status, marital status, nor affiliation to a particular religious group, cannot protect us from loneliness. It happens to affect children, teenagers, young women and men, the middle-aged and the elderly, as well as the handicapped and homeless.

People are afraid of solitude and loneliness identified with it. Especially afraid of them are contemporary people, brought up in a technical civilization which kills their external world with the slogan of motorization, incessant TV programs, noise coming from stadiums, mass entertainments, and organized tourism – just not to let a person be alone, with oneself, even for a minute. That is why the fear of being left alone with oneself, even for a moment without the rhythm of music or the echo of whatever turmoil, is a characteristic feature of contemporary times. Peace and quiet immediately evoke the feelings of emptiness, boredom and anxiety (J. Szczepański, Warsaw 1984).

Of crucial significance in this respect are also social conditions since they intensify the feeling of loneliness. They are linked with, e.g. technological advance which leads to the situation when people are lacking time to maintain strong bonds. Modern technologies set high requirements concerning high specialty and communication. Consequently, relationships are becoming shallow, the capability for interpersonal communication diminishes, and loneliness becomes predominant. People feel insignificant and unnecessary. The development of transportation enables easy and quick traveling throughout the country and around the world. Unemployment triggers the necessity of searching for a better life in a new place, which results in increasing migration. This situation tears friendships apart, divides families, destroys relationships between neighbors, makes us avoid more serious acquaintances in fear of pain and the likelihood of parting. The migration of a vast number of people to cities, has resulted in a revealed tendency for isolation. We are anxious towards strangers, which leads us to being suspicious and withdrawn. The feeling of discomfort leads to the search for peace and quiet. Thousands of people are living next to each other, yet a number of them exist in isolation and solitude. Despite many advantages significant to humanity, a contemporary developing society is dehumanized, breaks interpersonal bonds, destroys the traditional sources of safety and escalates conditions that enhance loneliness and isolation.

The aim

The aim of this research was to determine the level of the sense of loneliness in students. The article attempts to answer the following research problems:

How do the students surveyed evaluate the aspects of solitude in view of:

- personal and intimate relationships,
- bonds with other people,
- affiliation to a social group.

Do such variables as sex or study major, in all the aforementioned aspects, determine the feeling of loneliness?

Material and research methods

The method used in the study was a diagnostic survey conducted using the UCLA Loneliness Scale elaborated by D. Russell, L. Peplau and C. Cutron. The UCLA Loneliness Scale is a comfortable and widely applied research tool used to examine the sense of loneliness among adults and older youth. It consists of 20 statements, in other words points or items, grouped into three subscales, comprising different dimensions of the sense of loneliness.

The first subscale (Intimate others) relates to the sense of a lack of close relationships, at the same time a lack of personal and intimate contacts with other people (no. of points, items: 2, 3, 7, 8, 11, 12, 13, 14, 17, 18).

The second subscale (Social others) indicates the subjective sense of breaking the social bonds (no. of items: 10, 16, 19, 20).

The third subscale (Belonging and affiliation) describes the sense of belonging to a social group (no. of points: 1, 4, 5, 6, 9, 15).

The research was conducted among students of Pope John Paul II University in Biała Podlaska. In order to obtain answers to the questions and to verify the hypotheses advanced in the research, 80 respondents

were surveyed who were divided into 4 groups in terms of their study major, i.e. two medical majors – Nursing and Emergency Medical Services, and two mathematical ones, namely Computer Studies and Management. The study covered 37 women and 43 men in various age categories. The percentage of men participating in the study reached 53.75%, whereas the percentage of women - 46.25%. The least number of women were studying at the Computer Science major, which constituted 40% of the surveyed students. Beside sex, the surveyed group was also diversified in terms of the place of living. The majority of students taking part in the research were living in small towns (45%), 28.75% of the respondents were coming from the country and 26.25% were the citizens of a provincial capital.

Results

Results of the survey conducted among students in particular subscales are reported below.

Out of all the students examined (80 respondents – 38 women, 42 men), the score achieved in subscale 1 accounted for 1.90 on average, out of 4 points maximum. The first factor comprises 10 statements assessing the range, strength and socio-emotional distance with the group, which reflects the level of the sense of loneliness. This factor, which relates to a close, personal (intimate) contact with other close people, received a medium average score. The students examined were shown to have people they can turn to and share their ideas and interests with. The respondents felt close, despite few exceptions, to the people in their immediate environment and were aware of the possibility of being rejected by the group, of isolation as well as of the fact that the reaction with the surrounding may be superficial.

The component statements of the second factor reflect the level of loneliness examined by the social contact with people in the closest environment, the group as a whole and peers. The higher the score of the second subscale the more beneficial it is to the evaluation of the sense of loneliness. The average score of 3.53, out of 4 points (maximum) on the scale, indicates strong social bonds. The surveyed students were shown to have someone “they feel close to”, someone “who understands them”, someone “they can talk to whenever they need to” and “turn to when in need”.

The third factor comprises two negative statements (for balance). It was separated from all the 6 points on the scale and describes the level of assimilation with and affiliation to a social group. In the examined group of students, the level of this affiliation was very high, since its score accounted for 2.69 (out of 3 points maximum on the scale) (table 1).

Tab. 1. Scores for particular subscales assessing the sense of loneliness among the students examined

The level of loneliness in the examined group of students	N	Scores $\bar{X}$
Subscale 1 (Intimate others) Feeling of the lack of close relationships and personal and intimate contacts with other people	80	1.91
Subscale 2 (Social others) Subjective feeling of breaking the social bonds	80	3.53
Subscale 3 (Belonging and affliction) Sense of belonging to a social group	80	2.70

An analysis was conducted additionally to determine whether the students' major affected their level of close relationships. The analysis of the results $F(3,76) = 0.39$; $p > 0.05$ proved that the students of various majors did not differ in terms of the lack of close relationships. Table 2 presents the descriptive statistics of this analysis.

The next step in the study was to conduct the analysis of variance to determine whether the study major affected the level of subjective feeling of breaking the social bonds. It appeared that the students of different majors differed between each other in terms of the subjective feeling of breaking the social bonds: $F(3,76) = 3.38$; $p < 0.05$. For more in-depth analysis, multiple comparisons tests (with Games- Howell amendment) were applied. Their results revealed that Computer Science students had a higher level of such subjective feeling than the students of Management major: $p < 0.05$. Table 3 presents the descriptive statistics of this analysis.

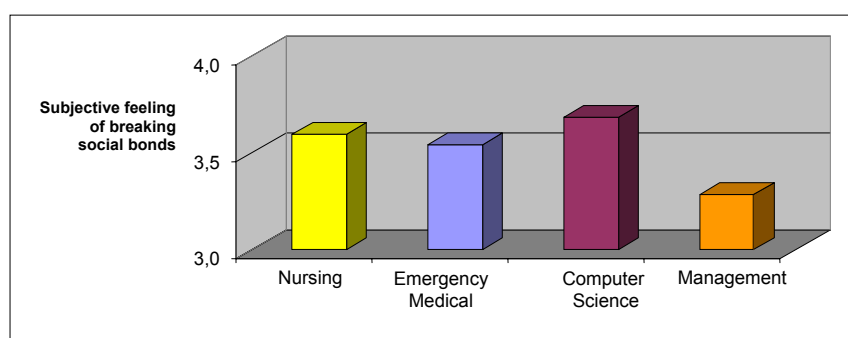
Tab. 2. Descriptive statistics referring to the sense of loneliness among students of particular majors in relation to the level of close relationships

Major	Min.	Max.	$\bar{X}$	Standard deviation
Nursing	1.4	3.6	2.00	0.51
Emergency Medical Services	1.3	3.1	1.90	0.51
Computer Science	1.3	2.5	1.87	0.32
Management	1.3	2.7	1.89	0.33

Tab. 3. Descriptive statistics referring to the sense of loneliness among students of particular majors in relation to the subjective feeling of breaking social bonds

Specialty	Min.	Maximum	$\bar{X}$	Standard deviation
Nursing	2.75	4	3.60	0.39
Emergency medical services	2.5	4	3.54	0.41
Computer science	3.25	4	3.69	0.27
Management	2.25	4	3.29	0.55

Figure 1. depicts the correlations discussed.

Fig. 1. Descriptive statistics referring to the sense of loneliness among students of particular majors in relation to the level of the subjective feeling of breaking social bonds

Subsequently, analyses were carried out to determine whether the study major affected the feeling of belonging to a social group. The analysis revealed that the students of different majors did not differ in terms of this feeling: $F(3,76) = 1.91$; $p > 0.05$. Table 4 presents the descriptive statistics from this analysis.

Tab. 4. Descriptive statistics referring to the sense of loneliness among students of particular majors in relation to the level of the feeling of belonging to a social group

Major	Minimum	Maximum	$\bar{X}$	Standard deviation
Nursing	1.83	3.33	2.68	0.38
Emergency Medical services	2.16	3.66	2.75	0.41
Computer science	2.16	4.66	2.84	0.54
Management	1.83	3	2.54	0.29

Students of the Nursing major displayed an average level of the sense of loneliness in relation to subscale 1 (1.98 out of 4 points on the scale). A different observation was made in the case of the second subscale, since it received a higher score (3.61) on the same 4-point scale. This indicates a low level of loneliness, which is reflected in understanding and closeness among people from the closest environment, as well as the possibility of asking for help and receiving it. The third subscale and its score of 2.67 denotes a high level of adaptation and affinity to a social group.

The results achieved for particular loneliness subscales were then compared between male and female students of Nursing major. Table 5 presents the descriptive statistics from this analysis.

Tab. 5. Descriptive statistics for particular loneliness subscales between male and female students of Nursing major

Loneliness scale	Sex	Number	$\bar{X}$	Standard deviation
Close relationships	Women	11	2.16	0.58
	Men	9	1.80	0.34
Breaking social bonds	Women	11	3.57	0.42
	Men	9	3.64	0.38
Belonging to a group	Women	11	2.68	0.39
	Men	9	2.68	0.39

The analyses did not reveal any statistically significant differences between women and men studying Nursing in relation to particular loneliness subscales, namely:

- a lack of close relationships: $t(18) = 1.66$; $p > 0.05$,
- subjective feeling of breaking social bonds: $t(18) = 0.39$; $p > 0.05$,
- belonging to social groups: $t(18) = 0.02$; $p > 0.05$.

It can thus be concluded that sex does not influence the sense of loneliness among students of Nursing major.

Emergency Medical Services students, likewise their peers from the Nursing major, displayed an average level of the sense of loneliness in relation to subscale 1 (1.87). There were a few people in this group, who did not maintain any close relationships, and thus no personal and intimate contacts with other people. However, the majority of the respondents in this group had no problems while establishing close contacts with other people, which is manifested by scores achieved for subscales 2 (3.55 out of 4 points maximum) and 3 (2.76 out of 3 points maximum).

In order to examine the differences between female and male students of Emergency Medical Services, the results were compared for particular loneliness scales. Table 6 presents the descriptive statistics from this analysis.

Tab.6. Descriptive statistics for particular loneliness subscales between female and male students of Emergency Medical Services

Loneliness scale	Sex	Number	$\bar{X}$	Standard deviation
Close relationships	Women	9	1.63	0.28
	Men	11	2.11	0.56
Breaking social bonds	Women	9	3.68	0.28
	Men	11	3.43	0.48
Belonging to a group	Women	9	2.80	0.30
	Men	11	2.71	0.50

The analyses demonstrated statistically significant differences between female and male students of Emergency Medical Services major with respect to subscale 1: $t(18) = 2.31$; $p > 0.05$. This implies that men studying Emergency Medical Services lack more close relationships than women studying at this major. No statistically significant differences were noted for the other subscales:

- subjective feeling of breaking social bonds: $t(18) = 1.42$; $p > 0.05$,
- belonging to social groups: $t(18) = 0.49$; $p > 0.05$.

The correlation discussed is presented in Figure 2 which depicts the average level of lacking close relationships between female and male students of Emergency Medical Services major.

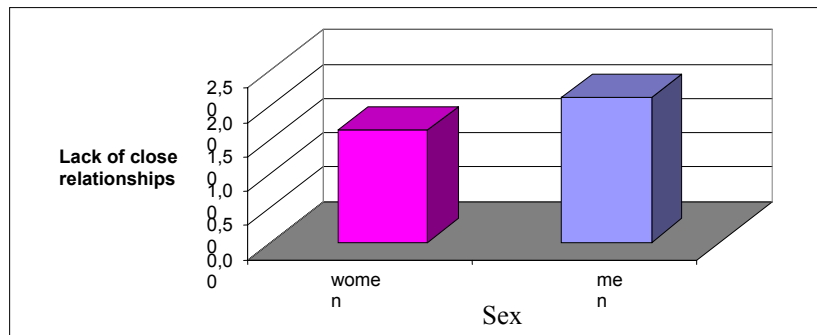

Fig. 2. Depicts the average level of lacking close relationships between female and male students of Emergency Medical Services major.

The average score for subscale 1 (1.87 out of 4 points maximum) in the examined group of Computer Science students reflects an average level of loneliness perceived by these respondents. Balance is provided in this respect by the score of subscale 2, which when higher then the more beneficial for the whole scale. In our study, it accounted for 3.70 out of 4 points maximum, which indicates a very close relationship with people in the closest surrounding as well as with a group. Similarly, the results of subscale 3 indicate a high sense of belonging to a social group (2.81).

The results for particular loneliness subscales were compared between female and male students of Computer Science major. Table 7 presents the descriptive statistics from this analysis.

Tab. 7. Descriptive statistics for particular loneliness subscales between female and male students of Computer Science major

Loneliness scale	Sex	Number	$\bar{X}$	Standard deviation
Close relationships	Women	8	1.89	0.31
	Men	12	1.85	0.35
Breaking social bonds	Women	8	3.75	0.27
	Men	12	3.65	0.27
Belonging to a group	Women	8	2.62	0.17
	Men	12	3.00	0.64

The analyses did not reveal any statistically significant differences between women and men studying Computer Science with respect to particular loneliness subscales, namely:

- lack of close relationships: $t(18) = 0.25$; $p > 0.05$,
- subjective feeling of breaking social bonds: $t(18) = 0.85$; $p > 0.05$,
- belonging to social groups: $t(18) = 1.63$; $p > 0.05$.

It can therefore be concluded that sex does not affect the feeling of loneliness among Computer Science students.

Management major students, likewise the students of other majors at this university, were characterized by an average level of the sense of loneliness, which was indicated by the score of subscale 1 (1.90 out of 4 points maximum). The results achieved for subscale 2 (3.27) reveal a high level of social bonding, likewise the descriptive and numerical results of subscale 3 (2.54) which reflect a high level of affiliation to a social group.

The descriptive statistics from the analyses conducted and the results for particular subscales of female and male students of Management major were compared. The results of this analysis are presented in table 8.

Tab. 8. Descriptive statistics for particular loneliness subscales between female and male students of Management major

Loneliness scale	Sex	Number	$\bar{X}$	Standard deviation
Close relationships	Women	9	2.00	0.33
	Men	11	1.80	0.31
Breaking social bonds	Women	9	3.14	0.49
	Men	11	3.41	0.59
Belonging to a group	Women	9	2.52	0.14
	Men	11	2.56	0.38

The analyses conducted did not demonstrate any statistically significant differences between women and men studying Management in relation to particular loneliness subscales, namely:

- lack of close relationships: $t(18) = 1.38$; $p > 0.05$,
- subjective feeling of breaking social bonds: $t(18) = 1.09$; $p > 0.05$,
- belonging to social groups: $t(18) = 0.33$; $p > 0.05$.

The results of the analyses revealed that sex did not influence the sense of loneliness among Management major students.

Next, the scores achieved for particular subscales were compared between all female and male respondents participating in the study. Table 9 presents the descriptive statistics from this analysis.

Tab. 9. Descriptive statistics for particular loneliness subscales between the surveyed female and male students

Loneliness scale	Sex	Number	$\bar{X}$	Standard deviation
Close relationships	Women	37	1.94	0.44
	Men	43	1.89	0.41
Breaking social bonds	Women	37	3.53	0.43
	Men	43	3.53	0.44
Belonging to a group	Women	37	2.66	0.29
	Men	37	1.94	0.44

The analyses did not demonstrate any statistically significant differences between women and men in relation to particular loneliness subscales, namely:

- lack of close relationships: $t(78) = 0.44$; $p > 0.05$,
- subjective feeling of breaking social bonds: $t(78) = 0.03$; $p > 0.05$,
- belonging to social groups: $t(78) = 0.96$; $p > 0.05$.

It can thus be concluded that sex does not influence the sense of loneliness of the surveyed students.

Taking into consideration subscale 1, a comparative analysis was conducted only for female students from different majors in relation to the level of a lack of close relationships. The analyses revealed that this level was not influenced by the study major: $F(3, 33) = 2.88$; $p > 0.05$. Table 10 presents results of this analysis.

Tab. 10. Descriptive statistics referring to the feeling of loneliness among female students in relation to a lack of close relationships

Major	Minimum	Maximum	$\bar{X}$	Standard deviation
Nursing	1.5	3.6	2.16	0.58
Emergency Medical Services	1.3	2.2	1.63	0.28
Computer Science	1.4	2.5	1.89	0.31
Management	1.7	2.7	2.00	0.33

The next stage of the study involved a comparison of the results scored for the level of breaking the social bonds (subscale 2) only between female students of selected majors. It turned out that the surveyed female students differed between each other in this respect: $F(3,33) = 4.57$; $p < 0.01$. For more in-depth analysis, the multiple comparison tests (with Bonferroni's amendment) were applied. Their results revealed that women studying Management had a lower level of the sense of breaking social bonds than those studying Emergency Medical Services: $p < 0.05$ and Computer Science: $p < 0.05$ (table 11).

Tab. 11. Descriptive statistics referring to the sense of loneliness among female students in relation to the feeling of breaking social bonds

Major	Minimum	Maximum	$\bar{X}$	Standard deviation
Nursing	3	4	3.57	0.42
Emergency Medical Services	3.25	4	3.68	0.28
Computer Science	3.25	4	3.75	0.27
Management	2.25	3.75	3.14	0.49

The correlations discussed, namely the average level of the feeling of breaking social bonds among female students in relation to their major, are depicted in figure 3.

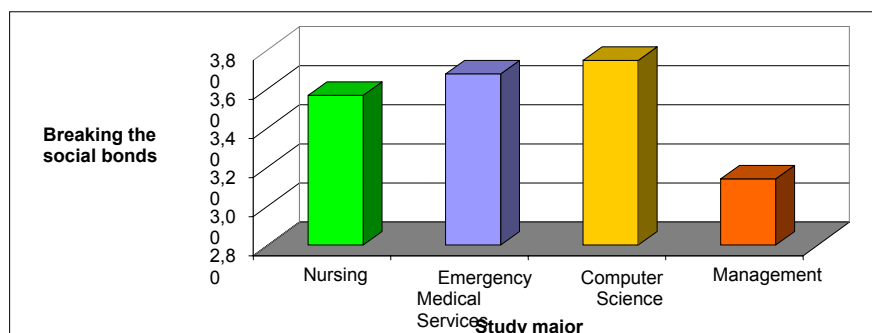

Fig. 3. The average level of the feeling of breaking social bonds among female students in relation to their major

Next, analyses were conducted to compare levels of the feeling of belonging to a social group between the female students. It turned out that the major of the surveyed female students had no effect on the level of their feeling of belonging to a social group: $F(3,33) = 1.66$; $p > 0.05$ (table 12).

Tab. 12. Descriptive statistics referring to the sense of loneliness among the surveyed female students in relation to the feeling of belonging to a social group

Specialty	Minimum	Maximum	$\bar{X}$	Standard deviation
Nursing	1.83	3.16	2.68	0.39
Emergency Medical Services	2.5	3.33	2.80	0.30
Computer Science	2.33	2.83	2.62	0.17
Management	2.33	2.66	2.52	0.14

A comparison was additionally conducted between the results scored by male students from different majors in respect of the level of lacking close relationships. Results of this analysis indicated that the study major of male students did not affect this level: $F(3,39) = 1.45$; $p > 0.05$ (table 13).

Tab. 13. Descriptive statistics referring to the sense of loneliness among the surveyed male students from different majors in relation to a lack of close relationships

Major	Minimum	Maximum	$\bar{X}$	Standard deviation
Nursing	1.4	2.4	1.80	0.34
Emergency Medical Services	1.4	3.1	2.11	0.56
Computer Science	1.3	2.3	1.85	0.35
Management	1.3	2.3	1.80	0.31

A comparison between “the levels of the sense of breaking social bonds” was carried out among male students as affected by their study major. It appeared that this level was either not influenced by the study major of men: $F(3,39) = 0.92$; $p > 0.05$ (table 14).

Tab. 14. Descriptive statistics referring to the sense of loneliness among male students from different majors in relation to the feeling of breaking social bonds

Major	Minimum	Maximum	$\bar{X}$	Standard deviation
Nursing	2.75	4	3.64	0.38
Emergency Medical Services	2.5	4	3.43	0.48
Computer Science	3.25	4	3.65	0.27
Management	2.5	4	3.41	0.59

In order to determine the correlation between “the level of the feeling of belonging to a social group” and study major, the analysis was conducted only among male students. Yet, it did not demonstrate any

statistically significant differences in this respect: $F(3,39) = 1.59$; $p > 0.05$. This indicates that the study major does not influence the level of the feeling of belonging and affiliation (table 15).

Tab. 15. Descriptive statistics referring to the sense of loneliness among male students from different majors in relation to the level of belonging to a social group

Major	Minimum	Maximum	$\bar{X}$	Standard deviation
Nursing	2.16	3.33	2.68	0.39
Emergency Medical Services	2.16	3.66	2.71	0.50
Computer Science	2.16	4.66	3.00	0.64
Management	1.83	3	2.56	0.38

For broader description and interpretation of data, the content of particular points of the loneliness scale was discussed.

The scale indicates that the examined women (2.87) and men (3.42) claim that they “suit to people surrounding them” (out of 4 points on the scale).

In response to the statement “I miss company”, the surveyed female and male students displayed an average level of loneliness associated with this factor (1.58 and 1.90, respectively).

Not all the respondents were shown to have “a person they can turn to”: women – 1.42, men – 1.64.

Scores recorded for the statement “I feel lonely” included in the questionnaire indicated an average level of loneliness (women – 1.40, men – 1.55).

The study revealed that many students did not have a person who knows them very well, which is reflected by the average results among female (2.46) and male (2.20) students.

The research suggests that the students are very open to other people and establish relationships easily: “I can find company whenever I want to”; women – 3.18, men – 3.12.

The statement “people are around me, but not with me” and its results: women and men equally scored 1.99 on the scale, indicate that relationships with other people are superficial and the feeling of close contact with the surrounding is ambivalent.

The most optimistic results relate to the following statement: “There are people I can turn to in need” (women – 3.68, men – 3.73). These results indicate that the students do not have to count only on themselves for they can share their problems with a person close to them.

Conclusions and discussion

The choice of the group surveyed, namely students in the period of early adulthood, was deliberate since it is the stage of their lives when they look for the answers to the following questions: Who am I? Where am I going to? What is my position in the social environment I function in? What are my competences? These questions engender decisions, plans and actions associated with the creation of new attitudes and behaviors. Loneliness fosters self-determination and reflections concerning ourselves and our lives. In the period of early adulthood the most developed are the emotions associated with friendship and love as well as critical evaluation of people and ourselves, which usually implies being dissatisfied with oneself. We live in a society which produces loneliness, a society in which the fast pace of changes and modern technology discourage us from establishing close relationships and eventually, evoke loneliness.

The results of the analyses conducted in this study reveal that students do not feel lonely, they know people they can turn to in need, they do not have to count only on themselves and can share their problems with a person close to them. The surveyed students are very open to other people and establish relationships quickly. Subscale 1 determining “the feeling of close, personal (intimate) contact with other people and people close to us” received an average mean score. This indicates that the students examined have people they can share their ideas and interest with. The respondents feel close, despite few exceptions, to the people in their immediate surrounding, they are aware of the possibility of being rejected by the group, of isolation and of the superficial character of reactions with the surrounding.

The reported study is an introduction to undertaking further actions that would be aimed at presenting to lonely people behavioral strategies which would increase their satisfaction from social relationships.

References:

1. Albisetti, V (1999), *Dobroziejstwo samotności. Tysiąc powodów aby dobrze się czuć z sobą samym*, In: Radomska M. (ed.), Kielce, p.92.
2. Tarnogórski, Cz. (1988), *Wobec samotności i osamotnienia*, In: Szyszkowska, M. (ed.) *Samotność i osamotnienie*. Warsaw, p. 29.
3. Szczepański, J. (1984), *Sprawy ludzkie*, Warsaw, p. 30.